

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

יא.

עין משפט
נר מצוה

נאסרדה חזילה. אהצמינו שנקשרה נפש צנפס: **גוגלא.** גודל: **ניפורה נקיש נורה לאפיפורה.** נוטל ומוליך האבוקה לפני אפיפורה. כולן מיני שררה הן זה למעלה מזה: **קומא.** מלך: **שני גייס כמיז וקרין גויס:** אנטוניוס ורני. זה צא מעשו וזה צא מיעקב: **חורס.** לייטוג"א צלע"ו: **לנון.** רפ"א צלע"ו: **חיתוך** והיפוך מועילין למאכל: **פלחי צה.** עושין אותו יוס איד קצט כל ימי צנו העומד תמחיו: **אלמא.** מלל תלי ר"מ טעמא בשריפה אלמא לאו חק העובדי כוכבים הוא לשם עבודת כוכבים: **ורצנן.** דלנו טעמייהו צה קצברי חוקה היא להם: **ולא מדרכי האמורי.** אינה מדרכי האמורי לחוש ללא תעשה כמעשיהם (שמות כג):

צננון וחורת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים. והאלדאמרין צפרק כילד מעצבין (עירובין דף טו.) נראה לנו נראה סם חיים והא תניא נראה סם המות לא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים י"ל דמיירי הכא צעת שהוא סם חיים ועוד יש ספרים דגרסי התם כאן בעליון כאן באמהות שהאמהות הם לעולם חיים והכא נמי איירי באמהות ואע"ג דאמרין א שרצי לא נהנה מן העולם אפילו באצבע קטנה מ"מ אוכלי שולחנו היו רבים: **שרא** פסקו משאחנם צננון. אין זה רבותא אלא שהיו מרבים סעודת שולחנם שהיו צריכין לחתך ולהפך מאכל ולהרחיב צני מעיים: **ואי** חוקה היא היב שרפינן. תימה מאי קפריך דלמא לעולם חיים חוקה היא וכוין דכתיבא צאורייתא לא גמרינן מינייהו דהיי אמרין צפ"ד מיתות (סנהדרין דף טז.) גבי מלות הנהרגין דרצנן אמרי בסיף כדכך שהמלכות עושה ור' יהודה סבר דקופין יודע אמר להם ר' יהודה לחכמים יודע אני שמתה מנוולת היא זו אבל מה לעשה שהרי אכרנה מורה ובחוקותיהם לא תלכו אמרו לו כיון דכתיב הריגה צאורייתא אן לא גמרינן מינייהו דאי לא תימא הכי הא דמיא שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי אן היכי שרפינן אלא כיון דכתיבא צאורייתא לכו אן מינייהו קא גמרינן ה"ו וכו' וא"כ מאי פליגי ר' יהודה לא תלכו אמרו דרצנן דמתניתין היינו ר' יהודה דהתם (א) לא חייס לכתיבא דאורייתא אן קשיא דהכא מסקינן דלכ"ע שריפה לאו חוקה היא והתם משמע דחוקה היא לכ"ע והוא אסירא אי לאו טעמא דכיון דכתיב וכו' לך פירש ר"י דמרי גווי חוקה הו אלא שעושין לשם חוק לעבודת כוכבים ואחד שעושין לשם דעת הכל ושטות שלהם והכא צשמעין מיירי צאומי חק שעושין לשם עבודת כוכבים וה"פ ר"מ סבר שריפה לאו חוקה היא לעבודת כוכבים אן היכי שרפינן והא כתיב ובחוקותיהם לא תלכו ואע"ג דכתיבא צאורייתא יש לאסור כיון שלהם הוא חק לעבודת כוכבים דומיא דמנצב כשהיו מקריצין עליה אצות הימה אהוצה לפניו משעשאוה האמוריים חק לעבודת כוכבים שנהא והאייר עליה דכתיב (דברים טו) לא תקים לך מצבה מיטסק אלא דכ"ע לאו חוק היא לשם עבודת כוכבים ומ"מ הוא חק הכל ושטות וצפ"ד מיתות (סנהדרין דף טז.) משמע חק הכונשר

נתפרדה הבילה אונקלוס בר קלונימוס איגייר שדר קיסר גוגרא דרומאי אבתריה משיבניהו בקראי איגיור הדר שדר גוגרא דרומאי [אחרינא] אבתריה אמר להו לא תימרו ליה ולא מידי כי הו שקלו ואולו אמר להו אימא לכו מילתא בעלמא ניפורה נקט גורא קמי פיפורה פיפורה לדוכסא דוכסא להגמונא הגמונא לקומא קומא מי נקט גורא מקמי אינשי אמרי ליה לא אמר להו הקב"ה נקט גורא קמי ישראל דכתיב ויה' הולך לפניהם יומם וגו' איגיור [כולהו] הדר שדר גוגרא אחרינא אבתריה אמר להו לא תשתעו מידי בהדיה כי נקטי ליה ואולי הוא מוזהא [דמנחא אפתחא] *אותיב ידיה עלה (א) ואמר להו מאי האי אמרו ליה אימא לן את אמר להו מנהגו של עולם (ב) מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר ד' הישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם איגיור תו לא שדר בתריה *ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך (א) אמר רב יהודה אמר רב (ב) אל תקרי גוים אלא גיים זה אנטוניוס ורבי שלא פסקו מעל שולחנם לא חזרת ולא קישות ולא צננון לא בימות החמה ולא בימות הגשמים דאמר מר צננון מחרץ אוכל חזרת מחרץ רבי ישמעאל למה נקרא שמן קישואין מפני שקשין לגופו של אדם כחברות לא קשיא הא ברברבי הא בוטרי: יום הלידה ויום המיתה: מכלל דר"מ סבר לא שנא מיתה שיש בה שריפה ולא שנא מיתה שאין בה שריפה פלחי בה לעבודת כוכבים אלא חוקה היא מכלל דרבנן סברי שריפה חוקה היא והא תניא (א) שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי ואי חוקה היא אן היכי שרפינן והכתיב (ב) ובחוקותיהם לא תלכו אלא דכ"ע שריפה לאו חוקה היא קמיפלגי ר"מ סבר לא שנא מיתה שיש בה שריפה ולא שנא מיתה שאין בה שריפה פלחי בה לעבודת כוכבים ורבנן סברי מיתה שיש בה שריפה לאו חוקה היא אלא חשיבא בה גופא שורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי שנאמר בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים וגו' (א) וכשם ששורפין על המלכים יכך שורפין על הנשיאים ומה הם שורפין על המלכים מיסתן וכלי תשמישן ומעשה שמת ר"ג הזקן ושרף עליו אונקלוס הגר שבעים מנה צורי והאמרת מה הן שורפין עליהם מיסתן וכלי תשמישן אימא בשבעים מנה צורי ומידי אחרינא לא והתניא (א) עוקרין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי אמר רב פפא סוס שרכב עליו ובהמה טהורה לא והתניא (א) עיקור שיש בה טריפה אסור ושאין בה טריפה מותר (א) ואיזהו עיקור שאין בה טריפה

הוא משום חשיבות לפי מסקנא דהכא ולהכי אפילו רבי יהודה מודי ללא גמרינן מינייהו אי כתיבא צאורייתא (א) ולא חק לעבודת כוכבים הוא אלא דכ"ע שריפה לאו חוקה היא להם: **ולא מדרכי האמורי.** אינה מדרכי האמורי לחוש ללא תעשה כמעשיהם (שמות כג): **חשיבותא הוא.** מי ששורפין עליו מראין שמתו חשונה להם שריפה להם המיתה ששרפו עלה ופלחי לעבודת כוכבים: **שלוס חמות.** צדקיהו כתיב: **שענים מנה זורי.** משמע הכסף שרף. זורי משקל של זור והוא כ"ה סלעים והסלע ד' דינרים והדינר הוא משקל והזב קוסטנטיני"ה: **שענים מנה.** כלי תשמיש היו שוין שענים מנה: **ומידי אחרינא לא.** מפסדינן אלא כלי תשמישו: **עוקרין.** צהמה. הגדין לצד של פרסותיה עוקר וחותר אפוגרימ"ט צלע"ו: **סוס שרכב עליו.** דהוא כלי תשמיש: **עיקור שיש בה טריפה.** שהצמחה נטרפת צו אסור לעשותה וחק על פי שאין סופו להנות מננה אסור לגרום לצהמה טריפות צדיס: **מנשר**

מר צננון מחרץ אוכל חזרת מחרץ רבי ישמעאל למה נקרא שמן קישואין מפני שקשין לגופו של אדם כחברות לא קשיא הא ברברבי הא בוטרי: יום הלידה ויום המיתה: מכלל דר"מ סבר לא שנא מיתה שיש בה שריפה ולא שנא מיתה שאין בה שריפה פלחי בה לעבודת כוכבים אלא חוקה היא מכלל דרבנן סברי שריפה חוקה היא והא תניא (א) שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי ואי חוקה היא אן היכי שרפינן והכתיב (ב) ובחוקותיהם לא תלכו אלא דכ"ע שריפה לאו חוקה היא אלא חשיבותא היא והכא בהא קמיפלגי ר"מ סבר לא שנא מיתה שיש בה שריפה ולא שנא מיתה שאין בה שריפה פלחי בה לעבודת כוכבים ורבנן סברי מיתה שיש בה שריפה לאו חוקה היא אלא חשיבא בה גופא שורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי שנאמר בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים וגו' (א) וכשם ששורפין על המלכים יכך שורפין על הנשיאים ומה הם שורפין על המלכים מיסתן וכלי תשמישן ומעשה שמת ר"ג הזקן ושרף עליו אונקלוס הגר שבעים מנה צורי והאמרת מה הן שורפין עליהם מיסתן וכלי תשמישן אימא בשבעים מנה צורי ומידי אחרינא לא והתניא (א) עוקרין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי אמר רב פפא סוס שרכב עליו ובהמה טהורה לא והתניא (א) עיקור שיש בה טריפה אסור ושאין בה טריפה מותר (א) ואיזהו עיקור שאין בה טריפה

הוא משום חשיבות לפי מסקנא דהכא ולהכי אפילו רבי יהודה מודי ללא גמרינן מינייהו אי כתיבא צאורייתא (א) ולא חק לעבודת כוכבים הוא אלא דכ"ע שריפה לאו חוקה היא להם: **ולא מדרכי האמורי.** אינה מדרכי האמורי לחוש ללא תעשה כמעשיהם (שמות כג): **חשיבותא הוא.** מי ששורפין עליו מראין שמתו חשונה להם שריפה להם המיתה ששרפו עלה ופלחי לעבודת כוכבים: **שלוס חמות.** צדקיהו כתיב: **שענים מנה זורי.** משמע הכסף שרף. זורי משקל של זור והוא כ"ה סלעים והסלע ד' דינרים והדינר הוא משקל והזב קוסטנטיני"ה: **שענים מנה.** כלי תשמיש היו שוין שענים מנה: **ומידי אחרינא לא.** מפסדינן אלא כלי תשמישו: **עוקרין.** צהמה. הגדין לצד של פרסותיה עוקר וחותר אפוגרימ"ט צלע"ו: **סוס שרכב עליו.** דהוא כלי תשמיש: **עיקור שיש בה טריפה.** שהצמחה נטרפת צו אסור לעשותה וחק על פי שאין סופו להנות מננה אסור לגרום לצהמה טריפות צדיס: **מנשר**

(א) ג"א חמך א"ל אמאי קא מתיין (ב) מנחמ לג"א צרכות ט: ע"ג, (ד) [נמי"ש כפ"ד על גליון ברית ט: דמלה להסנין], (ה) לקמן פ"ט, (ו) [מוספתא שבת פ"ח ה"טן סנהדרין גב; (ז) [מוספתא שבת פ"ח ה"טן סנהדרין פ"ד ה"צ"ג, (ח) [מוספתא שבת פ"ח ה"טן סנהדרין פ"ד ה"צ"ג, (ט) [מנחות קד.], (י) [ע"ש מוספתא ג"מ לב: ד"ה מדברי שיהיה וכו']]

תורה אור השלם

1. ויהי הלקח לפניהם יומם בעמוד ענן לנחמתם הדרך וליקחה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם וליקחה. שמת יב א"ג י"י יקמך צאתך ובואך מעתה ועד עולם.
2. תהלים קכ"ח ה' יואמר לך לה שני גוים בבטנך ושני לאמים מפעריך יקרו ואלא מילאם יאקמו ורב יעבד עיניה: בראשית כה כג 4. כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אבהם שמה לא תעשו ובחוקותיהם לא תלכו: יקרא יומה בשלום תמות ובמשרפות המלכים היראשנים אשר יהיו לפניו בן ישראל וכן ודיו ארון יספרו לך דבר אני דברתי נאם יי: דימיהו לה ה

הגהות הב"ח

- (א) תוס' ד"ה וזו רבי יהודה דהתם דלא: (ב) בא"ד צאורייתא דלא חק:

לעני רש"י

לייטוג"א. חסה. רפ"א. צננון. קישוטניני"ה. אסטובל (ע"ש בתורכ"ה). אפוגרימ"ט. [נאשיריט"ר]. לכרות את מיתה הברך.

מוסף רש"י

הא בוטרי. יפין (בבכות טו). שורפין על המלכים. שמתו מטען וכלי תשמישן, ואין כזן משום דרכי האמורי (סנהדרין גב.).

א [טוע"ש י"ד ס"י רפה סעיף צ צנהג]:
לז ב"מ פ"ד מלכות דעות הלכה [ו] ט:
לח ג ד"מ פ"ד מהל' אכל הלכה כו ופי' מהל' מלכס הלכה א טור ש"ע י"ד ס"י שמת סעיף א [ובדל אלפס עוד צמועד קטן דף ע"א:]

רבינו הגנאל

נתפרדה חבילתי. אונקלוס בר קלונימוס איגייר שדר קיסר גוגרא דרומאי אבתריה משיבניהו בקראי איגיור הדר שדר גוגרא דרומאי [אחרינא] אבתריה אמר להו לא תימרו ליה ולא מידי אמר להו אימא לכו מילתא בעלמא ניפורה נקט גורא קמי פיפורה פיפורה לדוכסא דוכסא להגמונא הגמונא לקומא קומא מי נקט גורא מקמי אינשי אמרי ליה לא אמר להו הקב"ה נקט גורא קמי ישראל דכתיב ויה' הולך לפניהם יומם וגו' איגיור [כולהו] הדר שדר גוגרא אחרינא אבתריה אמר להו לא תשתעו מידי בהדיה כי נקטי ליה ואולי הוא מוזהא [דמנחא אפתחא] *אותיב ידיה עלה (א) ואמר להו מאי האי אמרו ליה אימא לן את אמר להו מנהגו של עולם (ב) מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר ד' הישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם איגיור תו לא שדר בתריה *ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך (א) אמר רב יהודה אמר רב (ב) אל תקרי גוים אלא גיים זה אנטוניוס ורבי שלא פסקו מעל שולחנם לא חזרת ולא קישות ולא צננון לא בימות החמה ולא בימות הגשמים דאמר מר צננון מחרץ אוכל חזרת מחרץ רבי ישמעאל למה נקרא שמן קישואין מפני שקשין לגופו של אדם כחברות לא קשיא הא ברברבי הא בוטרי: יום הלידה ויום המיתה: מכלל דר"מ סבר לא שנא מיתה שיש בה שריפה ולא שנא מיתה שאין בה שריפה פלחי בה לעבודת כוכבים ורבנן סברי מיתה שיש בה שריפה לאו חוקה היא אלא חשיבא בה גופא שורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי שנאמר בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים וגו' (א) וכשם ששורפין על המלכים יכך שורפין על הנשיאים ומה הם שורפין על המלכים מיסתן וכלי תשמישן ומעשה שמת ר"ג הזקן ושרף עליו אונקלוס הגר שבעים מנה צורי והאמרת מה הן שורפין עליהם מיסתן וכלי תשמישן אימא בשבעים מנה צורי ומידי אחרינא לא והתניא (א) עוקרין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי אמר רב פפא סוס שרכב עליו ובהמה טהורה לא והתניא (א) עיקור שיש בה טריפה אסור ושאין בה טריפה מותר (א) ואיזהו עיקור שאין בה טריפה

הוא משום חשיבות לפי מסקנא דהכא ולהכי אפילו רבי יהודה מודי ללא גמרינן מינייהו אי כתיבא צאורייתא (א) ולא חק לעבודת כוכבים הוא אלא דכ"ע שריפה לאו חוקה היא להם: **ולא מדרכי האמורי.** אינה מדרכי האמורי לחוש ללא תעשה כמעשיהם (שמות כג): **חשיבותא הוא.** מי ששורפין עליו מראין שמתו חשונה להם שריפה להם המיתה ששרפו עלה ופלחי לעבודת כוכבים: **שלוס חמות.** צדקיהו כתיב: **שענים מנה זורי.** משמע הכסף שרף. זורי משקל של זור והוא כ"ה סלעים והסלע ד' דינרים והדינר הוא משקל והזב קוסטנטיני"ה: **שענים מנה.** כלי תשמיש היו שוין שענים מנה: **ומידי אחרינא לא.** מפסדינן אלא כלי תשמישו: **עוקרין.** צהמה. הגדין לצד של פרסותיה עוקר וחותר אפוגרימ"ט צלע"ו: **סוס שרכב עליו.** דהוא כלי תשמיש: **עיקור שיש בה טריפה.** שהצמחה נטרפת צו אסור לעשותה וחק על פי שאין סופו להנות מננה אסור לגרום לצהמה טריפות צדיס: **מנשר**